

แบบฟอร์มการเขียนแบบถอดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้าน การเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

1. ชื่อ-สกุล ผู้เล่าเรื่อง ผศ.ดร.นิมิต วิเศษสรรพ คณะวิชา บัญชี

2. ชื่อ-สกุล ผู้บันทึก ผศ.ดร.วัลลภ บัวชุม คณะวิชา บัญชี

3. บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เล่าเรื่อง

เป็นหัวหน้าทีมวิจัย สำหรับ โครงการวิจัยที่ได้รับทุนจากสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต หัวข้อ กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระยะเริ่มต้น

4. เรื่องที่เล่า

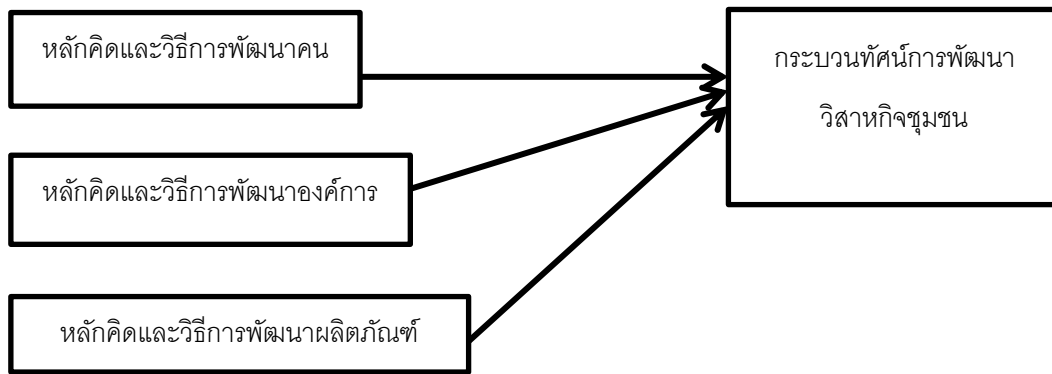
เป็นประสบการณ์และความรู้ ที่ได้จากการทำวิจัยและผลการวิจัยที่ได้ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมร่วมสมัยไทยทรงดำ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และการตีพิมพ์บทความในวารสารพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต เครือข่ายการบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (TCI กลุ่ม 1)

5. ความเป็นมาของเรื่องที่เล่า

ทีมงานวิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมร่วมสมัยไทยทรงดำ ตั้งแต่เริ่มรวมกลุ่มประชาชนในพื้นที่หมู่ 6 และหมู่ 22 ตำบลรางหวาย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี และจัดตั้งสำเร็จเมื่อปลายปี 2558 โดยได้เรียนรู้วิถีชีวิตและหลักคิดของประชาชนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน แต่ได้รับผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม และความเจริญด้านเทคโนโลยี เหมือนกัน ส่งผลโดยตรงต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ในสังคมแบบชนบทกลายเป็นสังคมเป็นชุมชนเมืองซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว คนที่มีสติปัญญา มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จะพอมีทางเอาตัวรอดได้ ในทางตรงข้ามคนที่ด้อยโอกาสต้องรอคอยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ดังนั้นการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับกลุ่มนายทุนเป็นเรื่องท้าทายของทีมวิจัย ด้วยกลยุทธ์การกระตุ้นความคิด การใช้ศักยภาพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไปเนื่องจากความเจริญทางวัตถุเป็นอะไรที่ต้องใช้ความอดทนและความเข้าใจอย่างมาก กว่าที่จะสำเร็จทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมายซึ่งจะถ่ายทอดออกมาเป็นประสบการณ์ การศึกษากระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

6. วิธีการ/ขั้นตอน หรือกระบวนการที่ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่ใช้ ผู้มีส่วนร่วม อุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน และแนวทางการแก้ไข

กรอบแนวคิดการวิจัย มาจาก การค้นคว้าทฤษฎีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การศึกษาตัวอย่างความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่น ทำให้ประจักษ์ว่า องค์ประกอบสำคัญการพัฒนามีดังนี้

ขั้นตอนการศึกษา จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะวางแผนกันอย่างดีก่อนลงพื้นที่ ประกอบด้วย

1. การกำหนดปัญหาการวิจัย ต้องหาโจทย์ให้พบ โดยใช้การศึกษาเชิงพื้นที่ คือ การเปิดเวทีเสวนา การใช้เทคนิค Problem tree แบบชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนที่เรียกว่าผู้มีส่วนได้เสีย(Stakeholder) ค้นพบปัญหาด้วยตนเอง โดยทีมวิจัยเป็นผู้จัดกระบวนการ
2. การกำหนดพื้นที่มีศักยภาพ หมายถึง การค้นหาปราชญ์ชาวบ้าน หรือเรียกว่า ผู้นำทางความคิด ผู้นำที่มีฝีมือภูมิปัญญา ที่จะนำความสามารถของตนทำให้เกิดประโยชน์ เรียกว่ากระบวนการเปลี่ยนทุนทางสังคมให้เป็นทุนทางเศรษฐกิจ
3. การกำหนดหน่วยวิเคราะห์ที่ชัดเจน ในที่นี้คือ วิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นจัดตั้งขึ้น ประกอบด้วยสมาชิกและผู้มีส่วนได้เสีย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการผสมผสานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ได้แก่ วิธีการสังเกต วิธีการสำรวจ วิธีการสัมภาษณ์ โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับสมาชิกวิสาหกิจ ในบทบาทต่างๆ ได้แก่ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน วิทยากรผู้ให้ความรู้ ผู้บริโภคน ผู้ประสานงาน ผู้ช่วย และที่ปรึกษา
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นข้อสรุปตามกรอบแนวคิดการวิจัย การสะท้อนผลการสังเคราะห์ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เรียกว่าการสะท้อนข้อมูล ทำไปเพื่อค้นหาความเป็นจริง จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค
6. การนำผลการวิเคราะห์ ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจ
7. ผลสรุปการวิจัย คือ หลักคิด วิธีปฏิบัติของกลุ่ม และการให้คุณค่ากับผลที่ได้รับ ในการพัฒนาทั้งสามด้าน ได้แก่ คน องค์กร และผลิตภัณฑ์

กระบวนการที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

1. การใช้กิจกรรมขับเคลื่อนความคิด การกระทำ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นพลวัต ไม่แน่นอนตายตัว หมายถึงมีความยืดหยุ่นสูง เพราะหลายครั้งเมื่อลงพื้นที่ดำเนินการไม่เป็นไปตามแผน แต่ทีมวิจัยต้องกำกับให้อยู่ในทิศทางของเป้าหมายที่กำหนด
2. ต้องให้หน่วยวิเคราะห์เป็นตัวแสดง มิใช่ทีมวิจัย ความเป็นไปของการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจต้องมาจากสมาชิกเป็นผู้กำหนด ทีมวิจัยเข้าแทรกแซง หรือ ทำตัวเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังเกตการแสดงผลออกทางวาจา และท่าทาง ซึ่งถือเป็นข้อมูลทั้งหมด ดังนั้นจึงต้องพวกเขาแสดงออกให้มากที่สุด
3. การแบ่งหน้าที่ของทีมงาน ต้องชัดเจน ประกอบด้วย ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากวิสาหกิจชุมชน ผู้สังเกตที่คอยบันทึกภาพ บันทึกเสียง บันทึกข้อความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชน
4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน

5. การสะท้อนข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนและทีมวิจัย
6. การสรุปผล

ผู้มีส่วนร่วม

ผู้นำท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานฝ่ายปกครอง ผู้แทน BiZ club ประชาชนในพื้นที่ มูลนิธิโอเคไลฟ์

อุปสรรค ปัญหา

เวลามีจำกัดมาก หมายถึง เวลาที่จะเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม เวลาในการประชุม การดำเนินการวิจัยใช้เวลามาก เพราะเป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความแตกต่างทางความคิด ความต้องการ ของผู้มีส่วนได้เสีย ทำให้หาข้อสรุปได้ยาก ส่งผลให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจ และนำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือ

วิธีการแก้ไขปัญหา

1. การสร้างจุดยึดมั่นของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่ม ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. การสร้างแรงจูงใจ ด้วยความเชื่อว่าทำได้ก็ดี ชื่อสัตย์ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

7. ผลลัพธ์หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ผู้เล่าเรื่องที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าว

ผลการวิจัย

กระบวนการ ทัศน์	ความสัมพันธ์	วิธีคิด	วิธีปฏิบัติ	วิธีให้คุณค่า
พัฒนาคน	คนกับความเชื่อ Man + Mind กาย+จิตสำนึก	การพึ่งตนเอง Self-Reliance	-พึ่งข้อมูลตนเอง -ค้นหาภูมิปัญญา -ค้นหาหลักฐาน น่าเชื่อถือ	เพิ่มมูลค่าวัฒนธรรม ของตนเอง โดย ตนเอง เพื่อตนเอง
พัฒนา องค์กร	คนกับวิธีการจัดการ Man + Method กาย+จิต+ความรู้	การจัดการกันเอง Self-Governance	-รวมกลุ่มสร้าง กลไก -บูรณาการร่วมกัน -เชื่อมโยงกิจกรรม ในรูปแบบ เครือข่าย	ความเชื่อมั่นศรัทธา ในการทำงานเป็น หมู่คณะจะเกิดพลัง อำนาจการต่อรอง Empowerment
พัฒนา ผลิตภัณฑ์	คนกับเครื่องมือ Man + Machine กาย+จิต+ความรู้+ ปัญญา	เชื่อมโยงวัฒนธรรม Culture Cluster สู่เอกลักษณ์รูปธรรม	พัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้มีเอกลักษณ์ของ ชาวไทยทรงดำ	ผลิตภัณฑ์มีคุณค่าสู่ การตลาดเชิง วัฒนธรรม

นอกเหนือจากผลการวิจัย และการตีพิมพ์บทความ ทีมวิจัย ได้เรียนรู้ในสิ่งต่อไปนี้

1. วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้กิจกรรมขับเคลื่อนการพัฒนา
2. ความเชื่อ ความศรัทธา ในการทำดี เป็นแรงผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มพลังประชาชน
3. ความอดทน การทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น จะนำไปสู่ปัญญา

4. วิถีชีวิตที่มีเสน่ห์ของชาวไทยทรงดำ
5. การพัฒนาจะทำได้ต้องเกิดจากความต้องการภายในของประชาชนเอง

.....